

Dale i slutten av 30-åra. Gamleheimen er til høyre i bildet.

Utlånt av Vaksdal kommune.

BARNDOMSMINNER FRA DALE

Marta Hauge Brudvik

Det er vår, og jeg får lyst til å minnes mine barndomsårstider på Dale. Vi synger: "Kom mai du skjønne milde". Da er vel Dale noe av det vakreste en kan se, når de høye fjellene er kledt i grønt nesten til topps.

Jeg vokste opp i Nesteveien. Der var det et paradys for barn, som der var mange av. Jeg kan huske at våren forbandt vi med mai. Da skulle alle ha "ballsko" (tennissko). Deilig å få på bena etter å ha gått med "lauparar" hele vinteren.

Nesteveien begynte ved den fine gamle kirken på "høyden". Vi sørget da den ble borte. Den forbandt vi med glede og sorg: dåp, konfirmasjon, bryllup og begravelse. Om våren blomstret syrinene bak kirken i de nydeligste farger. Kjenner

ennå den gode lukten av dem. Er glad for at Anton Thaule laget den fine modellen av "gamlekirken". Modellen står nå i "nyekirken".

I 15 år bodde vi på Dale aldersheim, der min mor som jordmor hadde leilighet. Det var gode år. Vi hadde ikke familie på Dale, så beboerne på aldersheimen ble som "besteforeldre" for min søster og meg. Etter aldersheimen lå Knut Seim sitt hus, Kvistihuset og til slutt fabrikkens sitt hus med "landganger" inn til leilighetene i 2. etasje på baksiden. Der bodde mange familier. På motsatt side lå Hartingtonhuset og Jepsenhuset. Det siste med tårnet hvor vi unger trodde at det spøkte. Der var mange vaskehus og dodører hvor vi spilte "Oliven 1", "Oliven 2" o.s.v.. Vi slo ball, hoppet paradiset og hoppet tau. Vi hadde også det gamle hønsehuset til Jepsenhuset og "Bontelbo" hvor vi lekte "gøymespel" alle ungene i lag. I elven var det gøy å leke, særlig når de slapp ut vann om kvelden. Da var det stor spenning om vi kom oss tørrskodd på land før elven gikk for stri. Det hendte at det ble noen "skibbrudne" igjen, noe som ga det hele enda mer spenning.

På andre siden av elven, nedenfor Eikhaugen, kom de første vårblomstene, hvitveisen. Der var nok av dem, men likevel sa vi: "fritt for mi tua", og nåde den som kom inn på andres tuer. Mange buketter ble plukket i årens løp, og noen ører ble det av det. Vi gikk rundt og solgte dem på husene, til snille folk må jeg si, når vi tenker på at alle kunne finne blomster selv. Ellers ble det plukket liljekonvall. Den var mer "edel". Selv var jeg ikke blant de heldige som visste hvor disse blomstene fantes, så vi ble blant kjøperne.

Å passe barn var en kjær syssel for oss jentene. Og hvem har ikke gått med flokken til Geitabakken med saft og skiver på landtur. Den gangen lekte vi med dukker. Bak i vognen hadde vi dem medbrakt, samt klær til dem. Vi kunne leke i timevis med å bytte dukker, kle av og på dem. Og så selvfølgelig spise nisten vår.

På veien nedover og oppover måtte vi stanse ved kanalen og kaste noe ut på den ene siden av broen og så løpe over på den andre siden for å se når det fløt nedover med strømmen.

Om sommeren var det badeliv i "Laksahølen" på Skyttarplassen eller på Stanghelle. Like kjekt begge steder, hver på sin måte. Jeg minnes alle som var med toget til Stanghelle. Hvem lærte seg vel ikke å svømme og stupe på bryggen der. Ekstra spennende var det når "Johan Jepsen" kom innom på sin rute, og vi gikk om bord og stupte og hoppet fra øverste dekk. Et under at det gikk godt med alle uti på en gang. Vi hadde lekestuer rundt om i kjellere og uthus. Kosten besto av kakao og vann, havregryn og sukker.

Så kom høsten, og lekene ble flyttet opp i "Gatå". Tenker på Vathehuset og Dale Handelsforening hvor vi lekte mellom disse. Vi lekte "Alle mine barn kom hjem" og andre fangeleker. Jeg kjenner ennå spenningen ved ikke å bli fanget. Jeg undres hvor mange barn som lærte seg klokken på det gamle uret på "foreningjæ". Det var tradisjon at de store barna som kunne klokken lærte de små. Inne i butikken var det kjekt å sitte i trappen opp til manufakturen og se på når betjeningen malte kaffi på den store kvernen. Eller drikke vann av fontenen bak inngangsdøren. Og så alle de store glassene i snopavdelingen med fargerike "sokker", spør om de fristet.

Porten ved A/S Dale Fabrikker tidlig på 50-talet.

Utlånt av Vaksdal kommune.

Fredag gikk barna til "Porten" og fikk datidens ukepenger, 10 øre tror jeg det var. Da bar det rett opp til slakter Vatle for å kjøpe varm blodpudding som ble fortært utenfor butikken mens vi så på de rennende butikkvinduene. Jeg var faktisk voksen for jeg fikk vite hvilken funksjon de hadde. Det var for å holde vekk insekter. Et flott system. Iblant gikk vi til Kvitingen som hadde butikk i kjøkkenet. Da var det ofte vanskelig å velge om vi ville ha opp snop i 5-øreskassen eller 10-øreskassen. Var en heldig fikk en kanskje sitte i trappen opp til 2. etasje og se i ukeblader. Imens kokte og vasket fru Kvitingen, uanfektet av livet rundt seg. Vi var svært betatt av det lange flotte skjegget til Kvitingen. Å, det var to fine gamle mennesker. Om vinteren behøvde vi ikke gå langt for å finne skibakker. Vi hadde "Smeamarkjæ" bakom aldersheimen hvor vi kunne starte på toppen, renne over veien inn i "Jebsahagen" og renne like ned til broen. Hvis en som jente våget å

starte på toppen av "Bråtet" var en ekstra modig, og om en i tillegg hoppet over vannkummen, ja, da var en nesten helt. Og hvem ville ikke være det iblant, men det ble ikke alltid like vellykket.

I Sandliane hadde vi "Blådammen" hvor vi gikk på "snablaskjeser" og innbilte oss at vi lignet Sonja Henie der vi svevet av sted.

I bedehuset, på "Litlesalen", hadde Dordi Myklebust symøter for oss jentene om vinteren. Vi hadde også barnelosje Heimdal og speideren.

Så ble det jul. Da var det juletefester i bedehuset med gang rundt juletreet, div. leker, og der ble servert julebrød, kakao og appelsiner.

Vinteren var på hell og det ble en ny vår. Da kom bøndene fra Fana gjennom Nesteveien med hundrevis av sauer som skulle til Bergsdalen på beite. Da var det liv.

Lykkelige tider.

Jeg vil si med Ivar Asen:

Og når liene grønkast som hagar,
når det lavar av blomar på strå,
og når netter er ljose som dagar,
kan ein ingen stad venare sjå!